

ПОДДУБНАЯ Я.О.

студентка 2-го курсу відділення «Правознавство» Таращанського агротехнічного коледжу, м. Тараща

ПРОБЛЕМА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАДИ ПЕРЕД СУСПІЛЬСТВОМ

Вивчаючи зміст категорії «відповідальність», ми повинні виходити з того, що соціальну відповідальність не можна зводити до одного з її різновидів: моральної, політичної, юридичної, професійної. У процесі вивчення цих різновидів відповідальності необхідно мати на увазі те, що співвідношення соціальної відповідальності з її різновидами можливо уявити як діалектичний зв'язок загального та особливого.

Соціальна відповідальність є родовим поняттям стосовно її різновидів. Найбільш суттєві риси та ознаки, які притаманні соціальній відповідальності, властиві і її окремим різновидам.

Соціальну відповідальність вивчали такі вчені: Л.Білецька, Р.Хачатуров, Р.Ягутян, О.Плахотний. Соціальна відповідальність відображає певне співвідношення між особистістю та суспільством інтегрально. Це діалектичний взаємозв'язок між собою та суспільством, що характеризується взаємними правами та обов'язками з виконання приписів соціальних норм та покладенням різноманітних засобів впливу у разі її порушення.

Виділяють наступні види соціальної відповідальності: моральна, персональна, політична, соціальна, корпоративна, релігійна.

Світова політична і державно-управлінська наука вивчає проблему соціальної відповідальності вже понад 150 років, відтоді як Л. Штайн увів у науковий обіг поняття «соціальна держава», а слідом за тим А. Боен - поняття «соціальна відповідальність».

Під системою соціальної відповідальності розуміють сукупність законодавчо визначених економічних, соціальних, юридичних гарантій і прав, соціальних інститутів та установ, що забезпечують їх реалізацію.

Кінцевою метою соціальної відповідальності є надання кожному члену суспільства, незалежно від соціального походження, національної або расової належності можливості вільно розвиватися, реалізувати свої здібності. Інша мета – підтримання стабільності в суспільстві.

Загалом відповідальність визначають як «відносини, що забезпечують інтереси і свободу взаємопов'язаних сторін і гарантованість суспільством та державою». На нашу думку, в умовах демократично організованого суспільства щільну роль у системі відповідальності за здійснення державної влади посідає політична відповідальність.

Політичну відповідальність визначають як відносини «між суспільством в цілому чи його політичним утворенням та членом цього суспільства, які тягнуть несприятливі наслідки для особи, щодо якої вони застосовуються».

Досить часто як політична визначають конституційну відповідальність уряду перед парламентом. Парламентська відповідальність уряду не пов'язана з правопорушенням, а практична реалізація уряду конституційних норм значною мірою визначається політичним становищем. Однак парламентська відповідальність уряду не тотожна політичній відповідальності. Тому політичну відповідальність, на наш погляд, слід розглядати як відповідальність за належне здійснення державної влади. Безперечним є передусім колективний і солідарний характер політичної відповідальності внаслідок того, що здобуття і практична реалізація публічної влади не є справою одинаків. Слід підкреслити централізованість і транспарентність політичної відповідальності, які безпосередньо пов'язані із її колективним характером. У кожній країні механізм забезпечення політичної відповідальності формується під визначальним впливом національної специфіки. У країнах з парламентськими системами є за своїм характером постійною і опосередкованою.

Позитивний характер політичної відповідальності виявляє себе і певними обмеженнями прав парламентарів висловити недовіру владі. У президентських системах реальність політичної відповідальності дещо розмивається розривом між формальною персоніфікованістю цієї відповідальності і неминучим залученням до здобуття влади і її здійснення великих груп людей. Однак механізм політичної влади підсилено наданням права конгресам усунути з посади президентів за неналежне здійснення влади. Іншим важливим елементом механізму відповідальності є обмеження дискреційної влади всенародно обраних президентів.

Помітнішу роль у механізмі політичної відповідальності відіграє розвинута партійність. На тлі практики розвинених демократій наочною є відсутність дієвого механізму забезпечення політичної відповідальності в Україні. Передусім, відчутним є брак виважених і збалансованих конституційних норм, які б формували основу політичної відповідальності за стан державного управління. Отож, сферою застосування політичної відповідальності є політична діяльність.

З юридичної точки зору, політична відповідальність є інститутом швидше звичаєвого права, що регулює відносини придбання, утримання і передачі влади. Одним із найважливіших засобів узгодження волі народу і планів адміністративного апарату є постійно функціонуюча політична відповідальність. Через те, що в Україні дотепер не склалися політичні традиції, становлення інституту політичної відповідальності

супроводжується великими труднощами. Реалією сьогодення є те, що політичну відповідальність, котра має базуватись на політичних нормах, було зведено у закон і санкціоновано державою.

Політична відповідальність, яка, зазвичай, існує поряд із юридичною відповідальністю, покликана забезпечувати внутрішні інтереси суспільних організацій і направлена переважно на їх членів. Ми повністю поділяємо таку точку зору, але заради справедливості зазначимо, що політична (або ж будь-яка інша соціальна) відповідальність ніяким чином не може виключати можливість настання юридичної відповідальності за наявності умов, визначених нормативно-правовими актами. Як бачимо, єдиною очевидною підставою притягнення до політичної відповідальності є політичні мотиви, які можна охарактеризувати як суб'єктивне уявлення керівного складу про хід політичних процесів у нею керованій організації. Причому, ініціатором політичної відповідальності може бути не тільки керівник, а й будь-який член організації, суб'єктивні уявлення якого про хід політичних процесів не збігаються із позицією керівництва.

Досить слушним є зауваження Н.Г.Григорука в контексті характеристики правового статусу народного депутата України: «Політична і моральна відповідальність влади, на відміну від конституційної, існує як у позитивному, так і в ретроспективному аспектах. Політична відповідальність у конкретному випадку-це відповідальність за виконання прийнятих на себе зобов'язань, обіцянок і програм».

Підсумовуючи усе вище зазначене, можна констатувати, що ситуація із притягненням до відповідальності керівників органів виконавчої влади, які мають статус «державних політичних діячів» є досить неоднозначною. Це викликається тим, що часто юридична відповідальність суб'єктів влади поєднується із відповідальністю політичною та моральною, продукуючи нові, змішані форми відповідальності.

Вихід із цієї ситуації вбачається у приведенні існуючого законодавства у сфері відповідальності керівників органів виконавчої влади у відповідальність із засадами науки теорії права, що виключить практику притягнення до юридичної відповідальності осіб на основі суб'єктивізму та одномоментних політичних інтересів. Це також слугуватиме універсалізації розуміння терміну «юридична відповідальність» та забезпечить уніфіковане використання цього поняття у правозастосовній практиці.

Список використаних джерел:

1. Цит. за: Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 688 с
2. Інтернет: Google.com ; yandex.com.
3. Хачатуров Р.Л., Ягутян Р.Г. Юридична відповідальність
4. Конституційне право України - Совгіря О.В.